

För en god och jämlik hälsa - en utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket (SOU 2017:4)

(Dnr S2017/00671/FS)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är generellt positivt inställd till kommissionens förslag men vill framföra följande synpunkter:

4.1.1 Ändra det övergripande målet för folkhälsopolitiken till: "Att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen"

Myndigheten ställer sig positiv till förslaget om ändrat mål för folkhälsopolitiken.

4.1.2 Dagens elva målområden inom folkhälsopolitiken bör omvandlas till åtta prioriterade målområden för en god och jämlik hälsa

Myndigheten är kritisk till att delbetänkandet föreslår att målområdet "Barn och ungas uppväxtvillkor" ändras till "Det tidiga livets villkor". Ungdomspolitikerna omfattar åldrarna 13–25 år, och det är mycket angeläget att det tydligt framgår att hela den gruppen är prioriterad inom folkhälsopolitiken.

4.1.3 Strategier som täcker alla målområden ska säkra ett löpande arbete med tydliga mål och ägarskap av berörda aktörer

Myndigheten ställer sig positiv till att strategier med konkreta delmål och etappmål formuleras i samarbete med relevanta aktörer. Det är dock viktigt att uppmärksamma att målområdet som berör barn och unga, "Det tidiga livets villkor", omfattar sinsemellan mycket olika livsfaser, från den tidiga barndomen till etablering i arbets- och samhällslivet, partnerrelationer och familjebildning.

4.3.4 Ny övergripande struktur på nationell nivå

Myndigheten ställer sig positiv till förslaget att inrätta en nationell GD-grupp för god och jämlik hälsa som leds av folkhälsoministern, med uppdraget att fungera samordnande och rådgivande i det föreslagna strategiarbetet.

4.2.5 Ett tillägg i förordningen om officiell statistik

Myndigheten ställer sig positiv till förslaget om en regelbunden och strukturerad uppföljning av ojämlikhet i hälsa. I Folkhälsomyndighetens instruktion anges att myndigheten särskilt ska analysera hälsan och hälsans bestämningsfaktorer fördelas efter kön, etnisk eller kulturell bakgrund, socioekonomisk tillhörighet, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning och ålder.

MUCF delar delbetänkandets bedömning om att Folkhälsomyndigheten därtill bör få ett fortsatt uppdrag att följa hälsan bland personer med funktionsnedsättning. MUCF delar också delbetänkandets bedömning om att det finns uppenbara etiska och integritetsmässiga problem med att registrera exempelvis hbtq-personer och nationella minoriteter, och att uppföljning av hälsan i dessa grupper bör ske i nära samverkan med berörda målgrupper, myndigheter och andra relevanta aktörer.

Förslaget om att göra ett tillägg i förordningen om officiell statistik om att individbaserad officiell statistik ska, utöver att vara uppdelad efter kön, vara uppdelad efter socioekonomiska bakgrundsfaktorer är intressant. Men MUCF anser att indelning efter ålder samt efter utländsk bakgrund/utrikes födda är ännu viktigare att föra in i förordningen, och borde därför prioriteras av kommissionen.

Argument för MUCF:s förslag är att Folkhälsomyndighetens årsrapport 2017 visar att hälsan utvecklas mer positivt bland äldre (65–84 år) än bland unga (16–29 år), vilket är oroväckande och ett skäl till att individbaserad officiell statistik ska vara uppdelad efter ålder.

Vidare, SCB:s tidigare studier har visat att personer med utländsk bakgrund rapporterade genomgående en sämre hälsa än personer med svensk bakgrund. De som var födda utanför Europa rapporterade den sämsta hälsan, och de som var födda utanför (dåvarande) EU15-området hade den näst sämsta hälsan.

4.4.2 Myndigheters roll görs tydligare

Myndigheten ställer sig positiv till förslaget om bättre samverkan och samordning. MUCF delar delbetänkandets syn på att myndigheterna behöver både tydliga uppdrag och stöd i sitt folkhälsoarbete, bland annat med kunskap om hälsa och dess bestämningsfaktorer, och att Folkhälsomyndigheten bör ansvara för att ge detta stöd och för att bidra till samordning och samverkan kring insatser för att främja en god och jämlik hälsa.

4.4.3 Kommuner, landsting och regioner har en central roll

MUCF ser positivt på förslaget att Folkhälsomyndigheten bör bättre anpassa undersökningen *Hälsa på lika villkor* till landstings, regioners och kommuners behov, och att MUCF:s arbete med stöd till kommuners uppföljning av ungdomspolitiken, Lupp-undersökningen, kan fungera som ett gott exempel. Myndigheten vill i detta sammanhang uppmärksamma handboken *”För och med unga”* som är ett nytt verktyg för det arbetet.

4.6 Relevanta myndigheter bör ges i uppdrag att bidra i arbetet med en god och jämlik hälsa

MUCF ser positivt på förslaget att relevanta myndigheter bör få i uppdrag att medverka i arbetet med strategier kopplade till folkhälsopolitiska målområden, och att senast 2018 få uppdrag i sina instruktioner att integrera ett folkhälso-/jämlik hälsa-perspektiv i sin verksamhet, samt att i sina årsredovisningar rapportera hur detta arbete har bedrivits och effekterna av detsamma.

4.8.1 Det civila samhällets och näringslivets roll

MUCF ser positivt på förslaget att inrätta ett dialogforum där regeringen löpande samråder med företrädare för civilsamhället om frågor kring en god och jämlik hälsa, samt att dialogforumet bör diskutera ifall en ”överenskommelse för god och jämlik hälsa” skulle kunna slutas mellan regeringen, civilsamhället och SKL.

En viktig utgångspunkt är att dialogen mellan regeringen och det civila samhället bör utformas så att relationen mellan parterna är jämbördig. Det innebär att civilsamhällets organisationer själva bör utse sina representanter. De möten som genomförs bör ha en tydlig uppgift samt ge möjligheter till ett reellt inflytande för det civila samhällets organisationer.

5 Kostnadsberäkning och kostnadsanalys

I fotnot 2, s. 152 anges som kostnadsreferens till förslaget att Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att utveckla uppföljningssystemet för folkhälsopolitiken, bland annat genom bättre stöd till kommuner, landsting och regioner, att MUCF hade 24 personer anställda vid Avdelningen för samverkan och stöd år 2015. Uppgiften stämmer, men arbetet med att stödja kommuner i deras kunskapsbaserade arbete görs inom Avdelningen för utveckling och analys, och omfattar cirka fyra årsarbetskrafter. Arbetet med Lupp-undersökningen omfattar cirka två årsarbetskrafter.

I övrigt har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor inga synpunkter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Utredare Tiina Ekman har varit föredragande. Avdelningschef Pontus Ekstedt har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Tiina Ekman
verksamhetsstrateg